

FRIVILLIGHETNORGE

Kulturdepartementet (KUD)
Postboks 8030 Dep
0030 OSLO

23. august 2013

Hørings svar - NOU 2013:1 Det livssyns åpne samfunn

Vi viser til høringsbrev datert 11.02. 2013 *Høring NOU 2013:1 Det livssyns åpne samfunn*. Frivillighet Norge er et interessepolitisk samarbeidsforum for frivillige organisasjoner. Vi har medlemmer fra alle deler av frivillig sektor: idrett, kultur, barne- og ungdomsorganisasjoner, beredskap, miljøbevegelse, tros- og livssynsorganisasjoner, osv. Til sammen representerer våre over 280 medlemsorganisasjoner mer enn 50 000 lokale lag og foreninger over hele landet.

Frivillighet Norges mandat er å uttale oss om rammebetingelser for frivillige organisasjoner. Vi tar ikke stilling til tros- og livssynspolitik. Vårt hørings svar er avgrenset til de tema som omhandler frivillige organisasjoner og deres rammebetingelser. Hørings svaret er organisatorisk behandlet i Frivillighet Norge og gir uttrykk for medlemsorganisasjonenes felles oppfatning.

Generell kommentar: Behov for en helhetlig frivillighetspolitikk

Organisasjoner basert på tro og livssyn utgjorde noen av de første frivillige organisasjonene i Norge, og har gjennom historien spilt en viktig rolle i utviklingen av sivilsamfunnet i Norge. Med unntak av Den norske kirke, som regnes som organisert av det offentlige¹, er alle tros- og livssynsorganisasjoner frivillige organisasjoner. Dette betyr at staten må skjule til den overordnede frivillighetspolitikken når politikken overfor de frivillige tros- og livssynsorganisasjonene skal utformes.

Frivillighet Norge mener at det må etableres en helhetlig frivillighetspolitikk som har vekst og utvikling i frivillig sektor som mål. En helhetlig frivillighetspolitikk må inneholde virkemidler som sikrer gode og forutsigbare rammebetingelser, kunnskapsinnhenting, forenkling og prinsipper for samhandling mellom offentlig og frivillig sektor. På samme måte som staten har en overordnet næringspolitikk, som utfylles av en politikk for eksempel for landbruk, fiskeri og industri, bør det etableres en overordnet frivillighetspolitikk. Frivillighetspolitikken vil ikke erstatte den sektorspesifikke politikken for de ulike områdene hvor frivillige organisasjoner er aktive, for eksempel kultur, beredskap, tro og livssyn, barn og unge eller helse og omsorg, men den vil bidra til at staten kan legge til grunn de samme prinsippene for samhandling med frivillige organisasjoner på alle områder.

¹ Jfr. forarbeidene til frivillighetsregisterloven, NOU 2006:15 Frivillighetsregister s. 27.

Ad. kunnskapsbehov på tros- og livssynsfeltet

Det utføres en betydelig og viktig frivillig innsats på lokalplanet i menighetene i Den norske kirke. Dette er knyttet til aktiviteter for barn- og unge, gudstjenester, diakonalt arbeid, komite- og utvalgsarbeid og mer generelt dugnadsarbeid. På grunn av tilknytningen til staten regnes ikke Den norske kirke som en frivillig organisasjon. Dermed blir ikke den frivillige innsatsen i form av ulønnet dugnadsinnsats i menighetene fanget opp og synliggjort i nasjonale statistikker. Dette kan føre til at frivillig innsats ikke får samme anerkjennelse innenfor kirken som på andre områder. I utredningens kapittel 23.5.2.2 *Krav til egenfinansiering*, kommer det fram at antallet som gjør frivillig innsats innenfor kirken ble anslått til 100 000 i 2011. Dette tallet er basert på menighetenes årsrapporter, og omfanget på innsatsen rapporteres ikke. Frivillig innsats knyttet til menighetene i Den norske kirke spiller utvilsomt en viktig rolle i den lokale frivilligheten over hele landet. Det er behov for å synliggjøre dette på en bedre måte enn i dag.

Frivillighet Norge foreslår at det gjennomføres en kartlegging av den frivillige innsatsen som legges ned i tilknytning til Den norske kirke.

Kommentarer til kapittel 4 Tros- og livssynspolitik og integrering

Tros- og livssynspolitisk utvalg vurderer forholdet mellom tros- og livssynspolitikken og integrering i kapittel 4. På side 61 vises det til Inkluderingsutvalgets *NOU 2011 (14) Bedre integrering*, hvor følgende mål for deltakelse i sivilsamfunnets organisasjoner formuleres:

”Innvandrerens deltakelse i frivillig virksomhet skal være forholdsmessig lik resten av befolkningen. Frivillige organisasjoner skal gjenspeile mangfoldet i befolkningen”.

Tros- og livssynspolitisk utvalg mener at dette er et mål om ”resultatlikhet” og at målet er problematisk, fordi ”innvandrere deltar generelt mindre enn majoritetsbefolkningen i frivillige organisasjoner bortsett fra i religiøse organisasjoner” (s. 62).

Dette stemmer verken med Frivillighet Norges erfaringer, eller med undersøkelser om innvandreres deltakelse i frivillig sektor i Norge. Deltakelsen i frivilligheten blant innvandrere er svært høy i Norge sammenlignet med andre land, selv om andelen som deltar ligger noe lavere enn gjennomsnittet for hele befolkningen². Utfordringen er først og fremst at deltakelsen synes å følge etniske skillelinjer, slik at innvandrerbefolkningen langt sjeldnere er med i tradisjonelle norske organisasjoner enn majoritetsbefolkningen. Innvandrerne deltar i rettighetsorganisasjoner, ofte med fokus på situasjon i hjemlandet, og i religiøse organisasjoner.

Å legge til grunn at innvandrere deltar mindre i frivillige organisasjoner utenom tros- og livssynsfeltet på grunn av at de ikke har interesse for å delta, slik tros- og livssynspolitisk utvalg synes å gjøre, er etter Frivillighet Norges mening feil. Flere rapporter har vist at årsaken til at innvandrere i mindre grad deltar i de tradisjonelle norske organisasjonene ikke er manglende interesse, men at det finnes språklige, kulturelle og økonomiske barrierer for deltakelse³. Vi mener at det er all grunn til å tro at innvandrere som gruppe har samme interesse for å delta i sivilsamfunnet som andre grupper.

I lys av dette støtter Frivillighet Norge målet om at hele befolkningen skal ha en forholdsmessig lik deltakelse i frivilligheten, og at de frivillige organisasjonene skal gjenspeile mangfoldet i befolkningen.

Vi mener at det er viktig å sette konkrete mål, slik at vi på sikt kan vurdere om arbeidet for å skape like muligheter for deltakelse har lyktes.

² Wollebæk, Sivesind, 2010: Fra folkebevegelse til filantropi?

³ Jon Horgen Friberg, FAFO-notat 2005:15: Ungdom, fritid og deltakelse i det flerkulturelle Oslo

Kommentarer til utvalgets omtale av statlig merverdiavgiftskompensasjon for frivillige organisasjoner

Utvalget påpeker i kapittel 22.3.7 at momskompensasjonsordningen tilsynelatende treffer trossamfunn knyttet til andre religioner enn kristendommen dårlig. Frivillighet Norge antar at dette har sammenheng med størrelsen på organisasjonenes økonomi; det vil si at det fins flere organisasjoner med liten økonomi blant de ikke-kristne, enn de kristne organisasjonene.

Om momskompensasjonsordningen

Målet med momskompensasjonsordningen er å stimulere til mer og bedre frivillighet gjennom å kompensere de frivillige organisasjonene for utgifter til merverdiavgift ved innkjøp av varer og tjenester. Ordningen ble i 2012 evaluert av PriceWaterhouseCoopers, og Frivillighet Norge oppfatter at det er stor grad av sammenfall mellom de erfaringsrapportene som Frivillighet Norge selv har laget⁴, og PWCs evalueringsrapport. Både Frivillighet Norge og PWC finner at:

- mange organisasjoner oppfatter momskompensasjonsordningen som byråkratisk - etter at den har vært i funksjon noen år.
- beregningsnøkkelen som brukes i forenklet modell skaper skjevhet i form av at søknadsbeløpet for mange organisasjoner, spesielt de med liten økonomi, blir lavere enn organisasjonens reelle momskostnader.
- det er stort behov for avklaringer på hvordan flere av bestemmelsene i momskompensasjonsforskriften skal forstås, blant annet hva som menes med ”virksomhet som er organisert av det offentlige, herunder forvaltningsvirksomhet som er delegert til frivillige organisasjoner, og virksomhet som er organisert privatrettslig, men som det offentlige står bak”

Frivillighet Norge mener at det er behov for endringer i momskompensasjonsordningen slik at:

1. kompensasjonen i størst mulig grad skal samsvare med hver enkelt organisasjons reelle momskostnader
2. reglene for hvem som kan delta i ordningen må bli tydeligere

Dersom disse grepene gjennomføres vil momskompensasjonsordningen fungere like godt for ikke-kristne som kristne trossamfunn.

I kapittel 26.1.1 skriver utvalget følgende om momskompensasjonsordningen:

”Utvalget vil ikke foreslå store endringer i gavefradragsordningen eller momskompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner, men vil understreke at ordningene bør utformes så enkelt som det er forsvarlig å gjøre, og at informasjon må bli gitt på en god måte, slik at bruken av disse ordningene kan bli mer likeverdig blant ulike tros- og livssynssamfunn” (s. 402).

Frivillighet Norge støtter utvalgets understreking av at ordningene bør utformes så enkelt som mulig, slik at ordningene blir tilgjengelige for små og store frivillige organisasjoner.

⁴ Frivillighet Norges erfaringsrapport basert på søknadsåret 2010:

<http://www.frivillighetnorge.no/Frivillige+organisasjoners+erfaring+med+momskompensasjonsordningen+for+frivillige+organisasjoner+i+2010.wtnOWO.ips>

⁵ Frivillighet Norges erfaringsrapport basert på søknadsåret 2011:

http://www.frivillighetnorge.no/Erfaringsrapport%3A+Frivillige+organisasjoners+erfaringer+med+momskompensasjonsordningen+i+2011.b7C_wtLI4P.ips

Frivillighet Norge vil også peke på at en endring i beregningsnøkkelen for momskompensasjon, slik at kompensasjonen i størst mulig grad samsvarer med hver enkelt organisasjons reelle momskostnader, vil gjøre at det vil bli mer attraktivt for organisasjoner med liten økonomi å bruke ordningen.

I kapittel 26.1.2 skriver utvalget følgende om momskompensasjonsordningen:

”Utvalget mener prinsipielt at Den norske kirke og trossamfunn bør inngå i den samme momskompensasjonsordningen. Den norske kirke bør betraktes som en frivillig organisasjon og inngå i ordningen for frivillige organisasjoner. Den kan nevnes at Den norske kirke regnes inn sammen med frivillige organisasjoner i ordningen med inntektsfradrag for gaver, jf. beskrivelse i kapittel 22.3.8. Et problem for en rask gjennomføring av en slik likebehandling kan være at Den norske kirke på statlig nivå i dag ikke inngår i noen momskompensasjonsordning. Utvalget vil vise til at det var planlagt en statlig momskompensasjonsordning som også ville omfattet Den norske kirke, og kan ikke se at store problemer med å legge Den norske kirke også på statlig nivå inn under ordningen med momskompensasjon for frivillige organisasjoner. De nærmere økonomiske og praktiske konsekvensene av en slik omlegging bør utredes” (s. 404).

Formålet med momskompensasjonsordningen er som nevnt tidligere å stimulere til mer og bedre frivillighet gjennom å kompensere **de frivillige organisasjonene** for utgifter til merverdiavgift ved innkjøp av varer og tjenester. I henhold til frivillighetsregisterloven regnes ikke Den norske kirke som en frivillig organisasjon på grunn av tilknytningen til det offentlige. Dersom man ønsker å likestille Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn når det gjelder momskompensasjon, må regjeringen ta andre grep enn å gjøre endringer i momskompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner. Frivillighet Norge mener at det finnes mange muligheter for dette.

Basert på dette støtter Frivillighet Norge ikke utvalgets forslag om å endre momskompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner, slik at Den norske kirke inngår. Frivillighet Norge støtter imidlertid at Den norske kirke, den dagen den virkelig blir skilt fra staten og etableres som en reell, frivillig virksomhet, inkluderes i momskompensasjonsordningen på linje med de øvrige frivillige organisasjoner.

I kapittel 26.1.3 skriver utvalget følgende om skattefradragsordningen for gaver:

”Utvalget kan ikke se at det foreligger overbevisende grunner for ikke å la ordningen med gavefradrag kunne anvendes for alle tros- og livssynssamfunn som får støtte under den særlige tilskuddsordningen, uavhengig av om det foreligger en nasjonal organisering” (s. 405).

Frivillighet Norge støtter utvalgets forslag om at kravet om nasjonal organisering bør fjernes for å delta i skattefradragsordningen.

Frivillighet Norge mener videre at kravet bør fjernes for alle kategorier av organisasjoner, ikke bare tros- og livssynssamfunn. For øvrig viser vi til Frivillighet Norges øvrige forslag om forbedringer i skattefradragsordningen for gaver⁶.

⁶ Se http://www.frivillighetnorge.no/Det+må+bli+enkler+å+bidra.b7C_wBfY0H.ips

Med vennlig hilsen

Birgitte Brekke
Generalsekretær

Stian Slotterøy Johnsen
utredningssjef